

КОМИТЕТО НА НАУМ ВЕСЛИЕВСКИ - ОВЧАР

КАЖУВАЊА ЗА РЕВОЛУЦИОНЕРНИОТ ЛИК НА НАУМ ВЕСЛИЕВСКИ
И ЗА АКТИВНОСТА НА БИТОЛСКО-ПРЕСПАНСКИОТ ПАРТИЗАНСКИ
ОДРЕД "ДАМЕ ГРУЕВ"

1. Повод на објавата

Во знак на симпатија и почитување за борбата на
1943 година, во нивна група вклучила многу
лица.

Така да биде објавена работата и да се прикаже некое

КАЖУВАЊА ЗА РЕВОЛУЦИОНЕРНИОТ ЛИК НА НАУМ ВЕСЛИЕВСКИ-ОВЧАРОТ
И ЗА АКТИВНОСТА НА БИТОЛСКО-ПРЕСПАНСКИОТ ПАРТИЗАНСКИ ОДРЕД "
"ДАМЕ ГРУЕВ"

Во нивна група, во партизанската база Радинци во
Битола, во нивна група вклучила многу лица и
лица и нивна група вклучила многу лица и нивна
лица и нивна група вклучила многу лица и нивна
лица и нивна група вклучила многу лица и нивна

ПОСВЕТА:

НА ДРУГАРОТ НАУМ ВЕСЛИЕВСКИ-ОВЧАРОТ
ПО ПОВОД ЧЕТИРИЕСЕТГОДИШНИНАТА ОД НСВ
И РЕВОЛУЦИЈАТА НА ЈУГОСЛАВИЈА И ДЕВЕТ-
ГОДИШНИНАТА ОД НЕГОВАТА СМРТ.

Во нивна група вклучила многу лица и нивна
лица и нивна група вклучила многу лица и нивна
лица и нивна група вклучила многу лица и нивна
лица и нивна група вклучила многу лица и нивна

Битола, декември 1981 година

КАЖУВАЌА ЗА РЕВОЛУЦИОНЕРНИОТ ЛИК НА НАУМ ВЕСЛИЕВСКИ
- ОВЧАРОТ И ЗА АКТИВНОСТА НА БИТОЛСКО-ПРЕСПАНСКИОТ ПАРТИЗАНСКИ
ОДРЕД "ДАМЕ ГРУЕВ"

1. Воведни белешки

За ликот на Овчарот можам да зборувам за периодот јуни 1942 - март 1943 година, во кое време главно бевме заедно односно на повремена врска.

За да биде појасна работата првин ќе изнесам неколку податоци за себе. Имено, пред да станам партизан јас бев ученик и сковец во Битолската гимназија, а кратко време пред заминувањето станав илегалец.

Во втората половина на јуни 1942 година бев во состав на битолска партизанска група, во партизанската база Рамниште на источните падини на планината Бигла, помеѓу селата Лера и Гопеши, Битолско. Во оваа група беа и другарите: Гавро Пановски-Јуноша, Пецо Божиновски-Кочо, народен херој на Југославија, Стеван Наумов-Стив, народен херој на Југославија, тројцата од Битола, потоа, Тодор Ангелевски-Строгов од село Лавци, Битолско и Трајан Белев-Гоце од село Гавато, Битолско.

Кон крајот на истиот месец оваа група од шест борци ја поведе месниот водич Киро Матлиески, член на КПЈ од село Смилево, Демир-Хисарско и ја смести под врвот Голем Камен на планината Бигла, над село Гопеши. Овде групата ја прифати месниот водич Вангел Пупалевски, член на КПЈ од село Златари, Ресенско и ја поведе на север по гребенот на Бигла. Групата ја доведе на западната страна на Бигла, недалеку од местноста Синедолско Кладенче, во атарот на село Златари.

2. Моето запознавање со Овчарот

Овде групата се состана и замеша со преспанска партизанска група од следните осум борци: Ѓоре Велкоски-Косте, Илија Игески-Цветан народен херој на Југославија, двајцата од Прилеп, Илија Спиоровски-Панде Мустакот од село Избишта, Ресенско, Јосиф Јосифовски-Ѓорче Свештаро од Гевгелија, народен херој на Југославија, Крсте Соколовски-Јордан Пиперката, Мите Трајчевски-Васил Старејко, Наум Веслиевски-Ѓорѓи Овчарот

тројцата од село Златари, Ресенско и Славе Илиевски-Стево од село Кри-
вени, Ресенско. Помеѓу нив го познав само Илија Спировски, кој пред
војната учеше трговска академија во Битола и ми беше сосед со станот.
Останатите седуммина за првпат ги гледав сега.

На тој начин беше создадена единствена преспанско-битолска и-
ли битолско-преспанска партизанска група од погоре споменатите четири-
наесет борци. Точно тогаш се запознавме со Овчарот. Тој беше среден на-
раст и правилно развиен калеш младинец. Со оглед дека во 1941 година
стапил како регрут во XXI набор на бугарската фашистичка армија, веро-
јатно беше роден во 1921 година, што значи дека сега, кога се запознав-
ме беше на возраст од 21 година. Во бугарската војска се наоѓале исто-
така Пиперката, Старејко и Стево, па четворицата, кога си дошле проле-
тоска на отпуса, решиле да не се враќаат повеќе во бугарската војска,
туку да дезертираат и така станале први илегалци и партизани во Преспа,
заедно со Панде Мустакот. Секако четворицата биле порано организирани
како членови на СКОЈ, а Панде Мустакот беше член на КНЈ. И сега беа об-
лечени во војничката бугарска униформа.

Повеќето од нив, меѓу кои и Овчарот, првин станале илегалци,
па се префрлиле преку граница (демаркациона линија помеѓу окупационите
зони на Бугарите и Италијанците) во некои села на Долна Преспа, која
беше окупирана од Италијанците. Кој од нив каде и колку се задржал и
под какви околности би требало поодделно да се доиспита на лице место,
зашто беше спомнато дека Овчарот и Старејко се задржале во село Подме-
чани, а Пиперката во село Покрвеник. Кога шумата била добро пролистена
тие се вратиле на Бигла и формирале преспанска партизанска група во ре-
онот на селата Сопотско и Златари.

Помеѓу овие преспански момчиња Овчарот посебно се истакнува-
ше со својата воено-политичка подготвеност, отскокливост, ангажираност
и активност во сèстраните дејства и подготовки на веќе заедничката по-
голема партизанска група. Со својата заинтересираност - да научи што по
веќе, па и на други да помогне тој отскокнуваше помеѓу сите нас. Имаше
еден речник на интернационални зборови од кој катадневно научуваше по

неколку зборови. Се учеше да ги чита воените карти - секции. Во воено-политичката обука беше исцело ангажиран, исто така и во културно-просветната наобразба. Неговата желба да научи што повеќе беше неограничена, а енергијата со која пристапуваше на тоа беше неисцрпна. Со ваквиот однос и сестрана заинтересираност тој речи си претставуваше еден вид раритет помеѓу сите нас.

Во почетокот на јули истата година кон групата се приклучија уште тројца нови борци од Битола: Вангел Нечевски-Тунело, народен херој на Југославија, Ламбе Бошевски-Јане и Ристо Тодоровски-Вед. Со нив дојдоа уште неколку партизански раководители, зашто требаше да се формира нов партизански одред.

3. Формирање на одредот "Даме Груев"

На 6 јули, кај Синедолско Кладенче, се построивме, зедевме заклетва и беше формиран Битолско-преспанскиот партизански одред "Даме Груев". Во неговиот состав влегоа 14 борци. ~~Едн~~ Од дотука спомнатите седумнаесет партизани вон од неговиот состав останаа: Гоце, Стив и Стругов, како повисоки раководители. На чинот на формирањето на Одредот беше присутен и Мите Гајтановски, секретар на партиската ќелија во село Златари и раководител на Месниот воен штаб - Ресен и други. По неколку дена во Одредот се приклучија тројца нови борци од Битола: Виктор Мешулан-Бустрик, Илија Јовановски-Томе и Пепе Песо-Цане. Со нив Одредот го доби својот целосен изглед од вкупно 17 борци.

При формирањето на Одредот односно изборот на неговото раководство (штаб), Овчарот доби посебно признание и должност, зашто беше поставен за заменик на командантот на Одредот, на која должност се задржа месец дена. Веднаш потоа, кога командантот Косте замина кон Битола за формирање на нов партизански одред, Овчарот станува командант на Одредот "Даме Груев", а Пиперката негов заменик, на кои должности останаа до фузијата со Битолскиот партизански одред "Јане Сандански" во март 1943 г.

До крајот на месец јули 1942 година, Одредот како целина врше теоретски воено-политички подготовки, практична партизанска обука и одржување културно-просветна настава. Вон од тоа, во слободното време се одвиваа слободни активности, зависно од склоноста на одделни борци. При

тоа Овчарот си остануваше доследен на себе, т.е. со зајакнат интензитет учествуваше во изведувањето на целокупната обука, следејќи ја при тоа примерната активност на борците кои беа членови на КПЈ. При тоа настојуваше со својата ангажираност да биде на еднакво рамниште со нив. Веројатно при тоа тој имаше и извесни потешкотии, какви што беа неговата релативна младост и недоволната училишна наобразба, следователно и ограниченото револуционерно искуство. Од друга страна тој имаше и извесна предност во споредба со некои од нас, која се состоеше во војничката подготвеност, извежаноста во ракување со оружје и добрата ориентација односно познавањето на теренот каде се наоѓавме, а делумно и на другарите од заднината.

Во ова време Штабот на одредот правеше напори да ги оспособи сите борци за вооружен отпор и борба против окупаторот и за јавен настап пред нашето население по селата на Битолска и Преспанска околија, кое требаше да се револуционизира и покрене на сестран активен отпор против бугарската односно италијанската фашистичка окупаторска власт и против нивната полиција и војска. На овој начин требаше да се масовизира народноослободителното движење воопшто, и посебно да се создадат и други партизански единици во овој регион.

Во повеќе села на овој регион навистина имаше партиски организации, но тие дејствуваа илегално и во тешките услови на фашистичка окупација не смееја јавно да истапат пред населението. Таа задача остануваше како една од приоритетните на самите партизански одреди, кои на масовните митинзи можеа јавно да истапуваат пред целокупното присутно население.

Како заменик на командантот на овој малуброен партизански Одред, Овчарот, мислам дека наполно одговараше. Овој временски период, Одредот го помина во неколку шумски бази од двете страни на сртот на Бигла, во реонот на селата Златари, Сопотско и Гопеши, снабдувајќи се со храна, опрема, информации и други потреби преку заднинските работници. Треба да се нагласи дека другарите од заднината поднесуваа големи материјални жртви, по цена и на свое лишување од сопствените прехранбени ар-

тикли, само да ги одржат и оспособат борците за отворена борба против окупаторите. Тие ги изложуваа на голема опасност сопствените животи и животите на членовите на своите семејства, не само со директната вклученост во редовите на КПЈ или СКОЈ, туку уште повеќе со своите конкретни задолженија и акции. Ова доаѓаше особено до израз кога собраната храна и друго требаше да ги изнесат од селото до определено место, кога како месни водичи и познавачи на теренот одеа во колона односно патрола пред борците или одржуваа курирски врски и слично, постојано беа во прва борбена линија, т.е. секогаш мораа први да удрат на фашистичка заседа доколку таква постоеше. Уште потешко беше за нив што по секоја извршена задача требаше да се вратат дома, каде на фашистите им беше полесно да ги пречекаат и откријат, за разлика од нас кои по извршената акција заминувавме на друга планина, на безбеден терен.

4. Првата акција на одредот "Даме Груев"

До почетокот на август 1942 година, се чинеше дека Бугарите воопшто не открија ниту насетија за раздвижувањето на илегалци во овој крај, по тир. Пелистерска епопеја (разбивањето на Првиот битолски партизански одред "Пелистер" на 3 мај 1942 година, во реонот на село Горно Ореово, Битолско) и формирањето на нов одред, кое се изврши под превезот на најголема тајност и конспирација.

На 1 август попладне, во партизанската база под врвот Голем Камен, над селото Гопеши, политичкиот комесар на Одредот, Горче Свештарот, на заеднички собир ни соопшти дека утре, на Илинден, Одредот излегува од својата анонимност и започнува со својата отворена и јавна активност. Веста за првата борбена акција на Одредот, иако не знаевме каде и каква ќе биде таа, беше дочекана од борците со нескриено задоволство и голема радост. Тоа значеше напуштање на досегашниот потполн илегален начин на живеење и подготвување, стапување во јавна, отворена вооружена борба со непријателот, поради што и безме отишле во партизани.

Во овие моменти, Овчарот, како впрочем и сите ние, ги вршеше последните подготовки и подготвување за утрешниот прв јавен настап. Вечерта и во текот на ноќта, во колоната што ја формиравме и се движеше

по врвиците на Бигла, веќе не можев во темнината да го пратам однесувањето на Овчарот. Пред истекот на ноќта се најдовме пред селото Смилево, Демир-Хисарско. Тогаш ни беше соопштено дека во тоа село, каде на овој ден пред 39 години беше даден сигнал за започнување на Илинденското востание, треба да ја ликвидираме централната окупаторска општина односно нејзината архива и нејзиниот кмет, да не им допуштиме на Бугарите да го одржат закажаниот провокативен илинденски конгрес, да го заплениме Петар Габровски, министер за внатрешни работи на Бугарија, да одржиме митинг со населението и да собереме храна.

Тогаш Овчарот лично доби едно од најтешките, најодговорните и најделикатните задолженија. Имено, тој требаше да му ја даде својата пушка на пушкомиролезецот кој беше одреден за стражар, да го земе единствениот пушкомиролез и, заедно со ^{заменикот на} пушкомиролезецот и уште некој борец, да го запоседне патот кај црквичето под селото (единствен пристап за моторни возила кон селото) и до втора наредба да го брани по секоја цена. Никому да не допушти излез од селото во таа насока. Благовремено да го извести Штабот на одредот во селото доколку се приближуваат очекуваните бугарски конгресмени и се подготви за одлучниот судир со нив. Овчарот се како правилно ги сфати одговорните задолженија и со определените другари тргна на нивно исполнење.

Меѓувремено, останатите борци, след поставувањето на стражата, го фатија и застрашија општинскиот кмет, ја изгореа општинската архива, го одржаа величествениот митинг и собраа доволно храна. Очекуваните Бугари не дојдоа во селото, туку веројатно след како дознале за нашето присуство во Смилево, се задржале во Битола и таму ја направиле фалсификаторската церемонија. Пред заминувањето од селото, во кое се задржавме од 4 до 12 часот, Овчарот имаше доволно време да прошета со пушкомиролезот низ селото, при што по разни улици неколку другари се сменуваа во носењето на ова оружје, со цел да се манифестира и прикаже дека располагаме со повеќе автоматско оружје. Навистина, по нашето заминување односно кога стигнала бугарската воено-полициска потера, смилевци кажале дека партизаните беа вооружени со митролези.

5. Овчарот стана командант на Одредот

Одредот попладнето и во текот на наредната ноќ се префрли преку Бигла кај Чешино и преку Ресенско поле, со помош на месни водичи и залогори во Болнска Корија на планината Галичица, недалеку од селцето Илино. Бугарите ја претресоа и прочешлаа Бигла, но на Галичица не дојдоа. Тука се задржавме близу две недели. Одредот ја анализира извршената акција во село Смилево, која беше добро организирана и успешно изведена, а имаше и голем политички одек сред населението понашироко. Наедно се подготвувавме за нови акции и борби. Снабдувањето на Одредот со храна и одржувањето на врските со заднината се вршеше преку село Болно.

Овде стана и првата промена во Штабот на одредот. Имено, неколку дена пред да ја напуштиме базата, замина кон Битола командантот на Одредот, Косте, зашто таму требало да учествува во формирањето на нов партизански одред. Сега командант на Одредот стана Овчарот, а Пиперката негов заменик. Воените борбени подготовки во Одредот, сега и во наредните 7-8 месеци се вршат под непосредно раководство и наредби на Овчарот како командант на Одредот "Даме Груев".

Кон средината на август Одредот доби директива одново да се префрли на Бигла. Во една врнежлива непроѕирна ноќ со надчовечки напори се префрливме преку Ресенско поле и држејќи се еден за друг, во неможната ориентација, се искачивме на стрмолијата Точи Колена под врвот Голем Камен. Тука пак се сретнавме со Стив, кој ни доведе двајца нови борци од Битола: Стерја Георгиевски-Жорж и Мордохај Тоделано-Спиро. Наедно Стив ни соопшти дека Прилепскиот партизански одред по извршената акција на општината и полицијата во село Плетвар, Прилепско бил подготнет од многубројна воено-полициска потера. Нашиот Одред треба итно да изврши акција, со цел да навлече дел од споменатата потера и со тоа да се олесни положбата на приклевтениот Прилепски партизански одред. За оваа цел Одредот се префрли во Голема Корија, во атарот на село Доленци, Битолско.

Овде добивме од заднината скица-план на бугарските воено-по-

лициски и општински објекти во село Кажани, Битолско, со кои Стив не запозна поподробно и беше одлучено ненадејно да ги нападне на полноќ. Одредот беше составен од три десетини уште од своето формирање во минатиот месец, па и сега. Овчарот интимно ги кршеваше десетините со "јанца", "јариња" и слично. Увешбуваше практично некои вежби и одделни команди со десетините односно со трите групи кои беа посебно формирани за извршување на одделни задачи при нападот врз Бугарите во село Кажани. Тој се обидуваше да внесе продуктивно расположение помеѓу борците пред претстојниот напад. Така, ги појаснуваше кодираните команди "тек" за напад односно јуриш и "чифт" за повлекување односно одстапување. Некој од борците направи забелешка дека може да ги заборава овие команди или да го замени нивното значење, па да настане забуна и неуспех. Тогаш Овчарот даде појаснение со следните зборови: "Знаете дека настапувањето кон непријателот, кој се брани, е потешко, затоа постои командата "тек", значи само со едната нога напред, а одстапувањето е полесно, затоа постои командата "чифт" т.е. бегање со двете нозе"! Сега сите се насмеавме и ги запомнивме ваквите шифрирани команди.

6. Кажанска операција

Истата вечер, на 18 август, иако врнеше дожд, слеговме во ливадите кај село Доленци. Тука имаше доста другари од заднината, од околните села, кои дошле со цел да ни помогнат. Одредот броеше 19 борци, а од заднината зеле учество околу 60 другари, главно од селата: Гавато, Доленци, Лера, Ротино и Братиндол. Помошта на другарите од заднината беше планирана во следното: месни водичи на трите групи на Одредот, курир за врска помеѓу групите во текот на нападот, лица за прифаќање на евентуално ранети партизани и запленети фашисти, групи за сечење на телефонските линии од Кажани во насока на Битола односно на Ресен, групи за поставување заседи пред и на Превалец и на Цапарски мост, за попречување на можно бугарско зајакнување од Битола, групи со добитоци за товарење опрема од запленетото складиште и слично. Односот на силите, ако се смета само Одредот, изнесуваше 8 : 1 во полза на Бугарите, а ако се сметаа и учесниците од заднината, односот беше 2 : 1 во полза на не-

пријателот. Мислам дека според податоците од добиената шема во Кажани имаше околу 120 војници и околу 40 полицајци и вооружени општински чиновници.

Пред полноќ, другарите од заднината беа на своите определени места. Трите групи на Одредот тргнаа кон исполнување на своите конкретни задачи. Овчарот ја раководеше групата од осум борци, определена за ликвидирање на полицијата во подучастокот покрај патот во селото. Оваа група требаше прва да нападне. Друга група од 7 борци раководеше Стив. Таа требаше да ја неутрализира војската. Трета група од 4 борци раководеше Кочо, со задача да го запоседне складиштето и да не им допушти на фашистите снабдување со муниција од него. На крајот требаше заеднички да се ликвидира архивата во централната општина и да се заплени оружјето, храната и опремата од складиштето. Врнежливата ноќ беше доста темна и тешка за ориентација, но месните водичи мошне прецизно ги водеа нашите групи кон целта на планираниот ненадеен ноќен напад.

Групата на Овчарот, во која се наоѓав и јас, веќе наближа кон својата цел. На стотина или помалку метра се назираа контурите на зградата од полицискиот подучасток, каде требаше со измама да го неутрализираме стражарот и да ја натиснеме и заплениме заспаната полиција. Затоа осумте борци бевме сврстени во четири подгрупи по двајца и на секој пар ни беше определена по една спална односно одаја. Но, се случи нешто кое не можеше да се предвиди. Имено, вечерта слегла некоја бугарска воена единица, која сечела дрва кај село Маловиште и поставила шатори на периферијата на Кажани, токму на правецот каде се приближуваше групата на Стив. Стражарот го насетил нејзиното приближување и викнал: "Каде, ќе стрелам"! Стив пукаше прв во него, потоа фрли и бомба натаму, така започна борбата.

За волја на вистината треба да се каже дека Овчарот беше изненаден од ваквата непредвидена ситуација и како млад и нов командант на Одредот и конкретно раководител на група не се снајде најдобро. Сите во групата бевме изненадени, зашто немавме борбено искуство. Ова

беше прво огнено крштевање за целиот Одред. Како и да било, оваа група продолжи со доближувањето кон подучастокот, но стражарот со зголемена будност веќе ја насети и прв стрелна кон нас, потоа заштрака и шмајзер од една горна пенџера. Залегнавме и отворивме стрелба, борбата започна и тука. Припука и групата кај складиштето, каде беше единствениот наш пушкомитролез.

Меѓутоа, најјакиот наш адут, **НЕНАДЕЈНОСТА**, веќе ни беше исфрлен од рацете и не беше на нашата страна. Со тоа се најдовме во подредена улога спрема непријателот, кој беше консолидиран и наместен на поповолни позиции за одбрана. Ова уште повеќе што немавме автомати, како најпогодно оружје за борба одблизу. Постои и претпоставка дека телефонските жици биле прекинати нешто пред полноќ, а не точно на полноќ кога изврши напад Одредот, па дежурниот телефонист во Кажани, со проверка кон Битола и Ресен, утврдил дека нема врска, се посомневал и ја алармирал полицијата и војската, која се поставила на одбранбена позиција и не дочека подготвена. Пред утринските мугри моравме да се повлечеме, зашто не смеевме да дочекаме ден на ваков отворен, рамен и непошумен терен, каде се очекуваа потери од Битола и Ресен.

Добро беше што по повлекувањето се собравме сите деветнаесетмина, немавме ни ранети. Другарите од заднината си се прибраа по селата. На страната на непријателот имало неколку мртви кај војската и складиштето. Утрото започнаа потерите, кои ги преплавија селата, полето и планините. Ние се таевме во базата Рамниште кај село Лера, каде се задржавме четири дена, со малку храна што ни ја донесе овчарот Митре Кендров. Кога направивме анализа на извршениот напад се испостави дека неговата главна задача е потполно успешно извршена, зашто ја навлековме потерата со што секако е олеснета положбата на Прилепскиот одред. На тој начин, од оваа акција се согледува соработката и помошта помеѓу самите партизански одреди на едно пошироко подрачје. Дополнителните задачи не беа извршени, т.е. полицијата не беше совладана, општината остана неликвидирана и опремата им остана во складиштето; другарите од заднината се вратија со ненатоварени добитоци и без пленници.

некои одблесоци на месечината наликуваа на шлемови и бајонети! Стив како да ја откри подлата намера на Бугарите и нареди борците на поголемо растојание итно да се префрлаат преку реката и брзо да заминеме од овој опасен терен. Така и постапивме. Но таман се најдовме првите преку река, втори во реката, а трети зад неа, одблизу беше отворена жестока автоматска стрелба врз нас. Беше јасно дека удревме на подмолна заседа, која "пријателот" од заднината ни ја поставил вместо да ни донесе леб (а и лебот што по две недели го донел на нова партизанска група, која тргнала кон Одредот, бил затруен, и групата ликвидирана. Со тоа тој сосем го откри своето лице и се стави во целосна услуга на окупаторот, па беше раскринкан како предавник и отфрлен од организацијата, а подоцна и стрелан.)

Одредот беше растурен на групи и поединци. Со Овчарот се најдовме во иста група веќе преку реката. Се засолнавме зад една голема карпа и куршумите од заседата не можеа да допрат до нас. Тука беше Стив, Нанде Мустакот и уште неколку борци. Низ неколката стрелба од заседата почнавме еден по еден да се повлекуваме со трчање покрај реката и во прввек на нејзиното течење. Се собравме сите од групата каде што не досегав куршумите. Станавме, се построивме во колона, одново се вративме преку река и накачивме на Бигла. Кога наближавме до нејзиниот оголен рбет сметавме дека е запоседнат од бугарската потера, а како беше веќе разденето не смеевме одново да се изложуваме на ваква повторна опасност. Затоа, залогоривме подолу во буковата шума, наредувајќи се залегнати во круг, со пушката враце и со наредба - да не се пука ако не бидеме откриени. Цел ден прележавме така, будни и гладни. Бугарски војници врвеа наблизу по патеките но во "здрава" шума не завлегоа и не бевме откриени. Не знаам зошто не водеа дресирани кучиња, со чија помош можеа лесно да не откриваат, можеби им беше полесно да не се сретнат со нас, зашто требаше дагинат во таков случај.

Вечерта, под закрила на ноќта, внимателно го префрливме тревнатиот непошумен гребен на Бигла, слегавме до полето и се провревме помеѓу огништата на воените заседи. Го минавме Ресенско поле и залогоривме западно од Ресен во шумската месност Врбица. Тука се присобравме со

останатите групи и поединци, но уште петмина ги немаше, тие заминале кон Битола. Набргу Свештарот ни доведе пет нови борци од селата Подмочани и Грнчари, па сега во Болнска Корија бевме дваесетмина, вклучиво со еден Словенец дезертиран од италијанската војска. Половината од нив (десетмина) беа од Преспа, шестмина од Битола и четворица од други места (по еден од Гевгелија, Прилеп и Демир-Хисар и еден Словенец од кај Горица).

Но, бројната состојба набргу се измени т.е. се намали, зашто еден од новите борци од село Подмочани веднаш самоволно го напушти Одредот и скришум замина во заднината, зашто сметал дека доаѓа во бројна бригада. Словенецот беше болнијав и заслабнат, па беше испратен во заднината на закрепнување, зашто не беше во состојба да се движи со нас во брзи и истрпувачки маршеви. Стив, исто така, замина некаде во заднината, како што тоа често го правеше. Така, сега бевме пак седумнаесетмина, колку што бевме и пред Илинденскиот митинг во село Смилево, од кога веќе измина еден месец, зашто навлеговме во септември.

Снабдувањето и врските пак одеа преку село Болно, како и пред нападот врз Бугарите во село Кажани. Одредот логоруваше со засилена будност и конспирација, зашто Бугарите беа мошне активни со потери, заседи, воведување на војнички гарнизони по селата вместо дотогашните селски стражи, во кои повеќе немаа доверие, и особено со затворање на организираниите другари од заднината. Провалата се ширеше од село на село, во Битолско, Првиот реон (Гаваткол, помеѓу Битола и Ресен) и во Горна Преспа. Ништо не остана поштедено.

8. Пробив на Одредот низ бугарска блокада

Најпосле, на 11 септември по пладне, дојде еден другар од Болно кај Одредот, сигурно испратен од Стив и Мите Богоевски, и извести дека е селото блокирано зашто провалата конечно стигнала и до нив како краен организиран пункт во Ресенско. До тука веќе биле затворени сите организирани лица од населбите на Горна Преспа или токму сега ги затворале. И уште полошо, ни кажа дека Бугарите знаеле за сегашнава база на Одредот и вршеле опколување на овој дел на Галичица на еден широк план т.е. пати Ресен - Охрид, сртот на Галичица, демаркационата граница со Италијанците

и полето до каде што досега ивицата на шумата. Човекот беше задржан пона- страна од логорот, по потреба да се најде како месен водич, а Штабот на одредот се повлече на консултација, да одлучи како да постапиме во оваа тешка ситуација за која борците уште не знаеја. Таму се повлекоа политичкиот комесар Свештарот, командантот Овчарот и партискиот раководител Панде Мустакот. Требаше брзо да се одлучува и дејствува, зашто недалеку кон Врбица чувме свирење на војничка труба, па оние меѓу нас кои порано биле во состав на бугарската војска го толкуваа значењето на трубачевите мелодии, кои беа неповолни за нас. Набргу тројцата раководители се вратија во базата сред борците и ја објавија веста за настанатата тешка положба, но изјавија дека не успеале да донесат единствена одлука. Останале секој при својот поединечен предлог и бараа од борците предлози за решение на кризната состојба. Помеѓу сите нас завладеа молк и напната атмосфера.

Прв се созеде пргавиот заменик на командантот, Пиперката, кој наедно беше и десетар на првата десетина, и побара членовите на Штабот да ги изнесат своите различни предлози пред сите нас, по кои не можеле да се согласат на единствена одлука, па да цениме дали некој од тие предлози може да се прифати, макар и модифициран, или ќе треба да даваме свои нови предлози. Неговото барање еднодушно го прифативме. Најнапред Свештарот го објави својот предлог, кој главно се состоеше во следното: некаде да одбереме најгуста шума, да се развиеме во неа "во стрелци" и да се замаскираме, макар и со кршење на гранки. Кога ќе најде потерата, да се притаиме и на тој начин не ќе може да не открие, а кога ќе замине нагоре кон сртот, тогаш ние внимателно да слеземе во претресеното подножје и на тој начин да се најдеме вон од блокадата и да се спасиме!

Против ваквиот предлог на Свештарот остро протестираше Пиперката, со отприлика следните зборови: "Другар Свештар, секоја ти чест за политички, партиски и други организаторски револуционерни работи, но за војнички работи ти слабо се разбираш, зашто никогаш не си бил војник, следователно немаш војничко искуство. Јас не можам да го прифатам твојот предлог од две-три причини. Првата е што ти велиш дека така замаскирани во шумата нема да бидеме откриени од Бугарите, а не кажуваш што ќе правиме

ако бидеме откриени"! Свештарот се замеша да полемизира, велејќи: "Ако бидеме откриени се знае ќе се биеме, па кому објалата, кому опинците"! "Ете видиш, продолжи Пиперката, ние седумнаесетмина да се биеме со илјадна војска, па сите да бидеме сотрени. Тоа не е никакво решение. Понатаму велиш дека ќе одминат кон сртот, но треба да имаш предвид дека нема да заминат натаму, зашто и од кај сртот други ќе слезат дотука. На крајот, она што велиш, по нивното одминување понагоре, ние ќе слеземе во претресениот дел и на тој начин ќе се спасиме. Но, Бугарите не одат сите во еден обрач, туку постојат три кордони во нивната потерциска практика, од кои првиот врви грубо по патеките, вториот средно претресува, а третиот поподробно прочешлува и таман ќе заине првиот, велиш ние да се демаскираме пред вториот и да му дојдеме на волкот вуста. Затоа не можам да се согласам со твојот неодржив предлог". Мнозинството го подржавме резонирањето на Пиперката и предлогот на Свештарот отпадна како непогоден.

Сега Овчарот го изнесува својот предлог, приближно вака: "Ние тука не смееме да го дочекаме утрешниот ден. Ова поради тоа што бугарската моментално широка блокада може да се стеснува до вечер и да застане, зашто Ганчо (погрден збор за Бугарин) ноќе нема ни да мрдне понапред од позициите што ќе ги достигне до вечер, ами ~~тука~~ ќе преноќева тука, а ќе продолжи рано утре и ќе дојде до тука. Наша задача би била вечерва да тргнеме уште со виделина и ноќеска да се обидеме за пробив низ блокадата т.е. насилно или ако може илегално да го минеме патот Ресен - Охрид некаде во реонот на селата Избишта или Крушје и да се префрлиме на Бигла. Друг излез не гледам". Предлогот на Овчарот ни се стори поприфатлив, иако не се знаеше кој ќе загине, а кој ќе остане жив при обидот за насилно пробивање на бугарската блокада. Имаше повеќе изгледи ноќе да се пробиеме на место што сами ќе го одбереме одколку денски да ги дочекаме тука. Затоа, сите го прифативме овој предлог, така што Панде Мустакот, во интерес на времето дури не го ни изнесе својот трет предлог, само да се спремиме за пат што побрзо.

Набргу се подготвивме, го позамаскиравме логорот, го повлекохме страхарот сосе месниот водич и предводени од последниов тргнавме уште

со виделина по една патичка, излокана како долче, над која од двете страни беа надвиснати зашумени дабици. Така се провиравме како под кров, без да може некој да не здогледа макар и со двоглед. До мракот слеговме до Болнска Река, но тука се воспостави дека селската торба со грав, која ја носеше борецот Томе, зашнала патем за некој рчпал, се дупнала и гравот испаѓал зрно по зрно. На тој начин оставивме трага за својата насока, и-ако последниот во колоната влечкаше голема ветка за да ги засипе трагите од клинците на обувките и да изгледа како некој дрвар да влечкал трески или шума за козите.

Овчарот се лутеше поради тоа што застанавме и губевме време, а посебно за оставените траги со гравот, но тоа се стори без да го сакаме и не можеше да се преиначи. Ја затворивме дупката на торбата и забрзано продолживме. Веќе беше стемнето. Само што сега не одевме по патека, туку скршнавме низ безпатната здрава шума. Ова поради тоа што сакавме да ја смениме насоката, спротивно од онаа со гравот, а и да не оставаме трага со обувките. Сега маршот беше мошне отежнат. Се сопинавме од пенушки, се судиравме со стебла, не швркаа по лицето затегнати праќи и гранки, ни заминаа алиштата за усекарци, се потевме и сепак напредувавме.

Кога минавме на атарот на село Избишта се пренесе во колоната барање да застанеме. Овчарот одново протестираше и бараше кој ја застапа колоната без негова заповед. Се јави Панде Мустакот и предложи да се ослободи месниот водич, кој да се прибере дома додека е ноќ, во спротивно фашистите ќе го откријат неговото отсуство од дома и ќе му страда семејството. Воедно, Панде тврдеше дека самиот ја презема улогата на месен водич за понатаму, зашто сега теренот му е подобро познат отколку на досегашниот водич. При ваквата состојба, другарот од заднината беше ослободен од задолжението, се поздрави ракувајќи се поединечно со секој борец, пожелувајќи ни добра среќа и замина за село Болно (сепак бил затворен заедно со сите организирани и провалени другари од селото). Ние продолживме. По полноќ наближавме до ивицата на шумата кон главниот пат, но откривме како пред нас на еден колтук на патот камион растовари зајакнување од војска. Овчарот нареди да се повратиме односно да направиме по-

лукруг и да избејеме погоре на патот, каде претполагаше дека ќе биде по-слаб непријателот т.е. без пресни зајакнувања. Така и постапивме, но бр-завме, зашто оваа обиколка ни одзеде доста време и постоеше опасност да измине ноќта. На досеганатата ивица на шумата крај патот, кој сигурно бе-ше запоседнат, се развиеме "во стрелци" ушто со самото надоаѓање и чекав-ме натамошна команда.

Пред нас постоеше тревната голина, потоа беше патот, а преку него исто така оголен тревнат простор и дури потоа доаѓаше спротивната шума. Имаше и месечина. Тоа беше моментот да се биде или да се загина! Свесен за тоа што може да стане, како и за својата одговорност, Свешта-рот одново се обиде со свои предлози да му помогне на Овчарот, како да го извлече Одредот од блокадата. Тој предлагаше да брвнеме ди ~~брвнеме~~ сите наеднаш, да претрчаме преку голиот простор и патот како зајаци, па оние што ќе останат живи да продолжат понатаму! Овчарот забележа дека токму една таква постапка им погудува на Бугарите, зашто сигурно имаат поставено митролези на двата колтука, лево и десно, па со вкрстен оган сите би не испотепале, без да може да се засолнеме или спротивставиме.

Сега, Овчарот, земајќи ја целата одговорност за судбината на Одредот само лично врз себе, му рече на Свештарот: "Горче, те молам овој пат да ме оставиш самостојно да командувам, зашто немаме ни време за до-говарање. Јас морам да мислам за животот на секој борец, исто како и ти, мислам за сите вас, а не само за мојот живот. Кога би загинало мнозинст-вото од вас, а јас и да останам жив, таквиот живот не го сакам и сам ќе си го тргнам куршумот, туку работата е во тоа како да се спасиме сите и-ли барем мнозинството од нас." Свештарот се согласи со ова барање и за-молкна. Понатаму се слушаа односно со шепот се пренесуваа од борец на бо-рец само наредбите на Овчарот.

Заповедта на командантот гласеше отприлика: "Левокрилниот ќе тргне прв и сам со пушката врака. Поради месечината ќе брза како брзоп-движна мета, но ќе се подведе со што ќе се смали метата, а ќе гази само на прсти за да не го чујат тропачето на обувките дремливите Бугари. На тој начин ќе го изоди голиот простор до патот, самиот пат и непошумени-

от простор преку патот, па ќе навлезе во спротивната шума и ќе залегне на нејзината ивица спремен за стрелба. Тогаш тргнува наредниот и поставува исто како првиот, па така редум и последниот. Доколку при тоа пукаат фашисти, на првиот или било на кого, сите отвораме оган на нив и насилно продолжуваме со префрлањето, фрлајќи и рачни бомби според дополнителни команди што ќе следат во текот на пробивот и борбата!"

Тоа беше се. Тргна левокрилиниот, точно според наредбата. Го гледаме пред нас на месечевата светлина, како на дланка. Ако има наблизу фашисти веројатно и тие го гледаат. Тој го пробива "мразот". Што ли ќе стане со него, од тоа зависи што ќе биде со сите нас, затоа во овој момент сме мошне возбудени, просто душата ни трепери за судбината на другарот, па според тоа и за судбината на сите нас. Како се чувствува сега тој, само тој си знае! Но, за чудо, брзо го помина целиот простор и патот и навлезе во спротивната шума, а ништо не пукиа! Тргна вториот. Напрегнатоста веќе попусти, поразмина. Изврвевме сите и последниот. Можно ли е тоа? Да, готово е. Се преброивме. Тука бевме сите седумнаесетмина, живи и здрави, и вон од блокадата. Па ова беше вистинско чудо, се спасивме како ништо да не било. Поучени од третوماјската Пелистерска епопеја, не чекавме истата да се повтори. Токму тоа беше судбоносното, значи, секое зло за добро! Да е жив Овчарот. Овојпат тој беше во правиот командантски елемент. Неговиот предлог, наредба и команди ни го спасија животот на сите нас. Инаку, положбата изгледаше безизлезна, а и Пиперката доста помогна со своите зрели размисли и одлучни ставови во врска со начинот на бугарската блокада и начинот на нашето спасување.

9. Одредот одново се префрла на Бигла

Како и да беше, сега бевме сите спасени. За месен водич се јави борецот Стево, кој најдобро го познаваше теренот пред нас. Се построивме во колона и заминавме. На исток небото се забели. Бевме доста изморени и изкурени, телесно и душевно, зашто за кусо време преживевме напорна и силна пресија, но смогнавме сили и се движевме напред, накачувавме на Бигла, иако ни се затвораа очните капаци и нозете уморно ги влечевме. Кога дојдовме до стариот војнички пат што го поврзува Ресен со Демир-Хисар, преку селата Кривени и Бошта, веќе беше разденето. По-

стоеше опасност и овој пат да е занеседнат од бугарската војска. Или, како што вели народната поговорка "кој се попарил на млекото ќе дува и на маштеницата". Затоа, внимателно го префрлавме еден по еден, но при тоа се уверивме дека е слободен. Конечно залогоривме во месноста Пантоа Река над Кривени. Како што стигнавме, така полетнавме и речи си заснавме, зашто уште патем дремевме.

Простум остана само Овчарот, како наш душебрижник, како орел над стадо. Не знам дали беше најиздржлив или се осетуваше најодговорен, веројатно и едното и другото. Сакаше до крај да ја заврши задачата на спасувањето на Одредот. Набргу ме протресе и мене. Бараше да застанам на стражарско место и да ги чувам заспаните другари, зашто нема да се воведува дежурство. Кога не ќе можам повеќе да издржам, кога ќе ме надоли сонот, тогаш да го разбудам најблискиот и така смената да оди со ред понатаму. Тој сега не наредуваше, туку уверуваше. Ја истакнуваше потребата од стражар, дека не смееме сите да заспиеме без буден чувар, кое впрочем го знаев и без да ми каже. Работата беше во тоа - зошто токму мене ме одбра за прв стражар, кога бев скоро заспан како и другите. Рече дека сум помлад и дека мора да издржам. Јас го молев да ме ослободи, зашто ќе заспијам на стражарското место, поради што ќе треба да ме стрелат. Но, тој беше упорен, ми рече дека не смеам да заспијам, туку да скршам трње и да се зупам по кожата, така ќе се расонам. Нема што, ме увери, а и самиот бев свесен дека стражар мора да има, па ја нарамив пушката и застанав поблизу. Тој дури тогаш се поослободи, легна и заспа.

На стражарското место како да ми надојде некоја сила, како свест или некаков инет. Решив никого да не разбудувам макар и до пладне, дури да ми се сомеле паметот од стоеше простум. Со двоглед ја разгледував убавата околина и се грижев само да не ме совлада дремката. Си ја зедов и целата одговорност врз себе, зашто знаев дека за првпат никој не дежура во престојувалиштето. Досега, во секоја база постоеше денонојно дежурство, па дежурниот, покрај другото, по часовникот ги сменуваше стражарите. Сега бев самиот и стражар и дежурен, морав да го оправдам ваквото целосно доверие во интерес на целиот Одред.

10. Бугарите употребија авион бомбардер

По некое време на стражарското место чув брчење на јак мотор, звукот како да доаѓаше од небото. Колку им беше станало на Бугарите да го уништат овој Одред, кој им се измолкна читав од грижливо подготвуваната и поставена заседа кај село Лера, и опстојува и покрај тоа што се затворени речи сите организирани другари од заднината, покажува и фактот што тие во борбата против него, не само што ја употребија полицијата и војската од Битола, Ресен и Охрид, туку еве употребија и авион, каков случај досега не е познат во Македонија. Авионот дојде од кај Битола, ја прелета Бигла и Ресенско поле, заминувајќи кон завојот Буково над село Крушје. Кога почкав да замине кон Охрид, тој заврте и се врати. Ми беше жал да го разбудам Овчарот, кој заспа последен, за да се консултирам, па го разбудив Свештарот и му кажав за авионот, кој одново беше над нас. Сепак тој го замина Овчарот, за да му каже за авионот, но последниов, само што ги отвори очите и без да го види авионот, го насети и го позна по брчењето и без да чека појаснение самосиницијативно подвижна "во стрелци, во стрелци"! Другарите, онака мамурлии, без да знаат за што се работи, ги грабнаа пушките со кои спиеја заедно и се свлечкаа, се развија во широчина. Пиперката прв насети за што се работи, го зеде пушкомитролезот, го постави на едно чатаесто стебло и чекаше да најде авионот, па да отвори стрелба. Тоа го забележа Овчарот, му се доближа молкум од зад него и му го чашна пушкомитролезот. Пиперката викаше: "Еден авион имаат Бугарите, оставиме и него да ги го турнам"! Се обиде да си го поврати оружјето, двајцата се зборија, но Овчарот беше појак, а беа големи другари, од деца расле заедно. Овчарот појасни дека авионот има согледувачки направи, затоа нареди другарите да се позасолнат под крошнестите стебла. На Пиперката му рече: "Со пукањето само ќе им кажем на Бугарите каде сме, ништо повеќе, а ние не сакаме да научат дека сме токму тука".

Авионот почна да ги стеснува круговите и крајно го надлетуваше нашиот провален довчерашен логор на Галичица, каде на неколку пати ги истресе бомбите и митралираше. Експлозиите и пукањето се слушаа и до нас. Пукаше и војската, која веќе го стеснила обрачот околу логорот. Ги издупиле буките и се чуделе зошто никој не им дава вооружен отпор, но кога до-

шле на "бојното поле" не нашле ни жив ниту мртов партизан. Киселите гримаси на нивните главешини покажуваа дека и овој пат беа надмудрени и на-самарени, благодарение на Стив и Мите, кои ни го унатија известителот за блокадата и на Овчарот, кој го започна и до крај го изведе спасоносниот план за пробив на Одредот низ бугарската блокада. На Бугарите, овојпат не им помогнаа ни нивните долгогодишни комитски искуства, ниту силата, со која се разметнуваа и фалеа насекаде. Ние ги имавме "Овчаровци", кои ја совладаа нивната војничка обука и тактичка вештина, па можевме успешно да им парираме.

11. Загинувањето на Стив и Мите

Радоста за нашето извлекување од блокадата беше кратка. Набргу го сменивме престојувалиштето. Залогоривме на Грнчи Рид, граничен атар златарско-кривенски, каде дознавме дека истиот ден кога ние се спасивме, во саботата на 12 септември, кај село Болно крај лозјата загинале нашите искусни и ценети раководители и организатори Стив Наумов и Мите Богоевски - Јасен, по војната прогласени за народни херои на Југославија. Загубата беше неизмерлива, жалоста по нив преголема. Настанаа неочекувани и непроценливи последици и за самиот Одред, како и за организацијата во целиот регион и во Македонија.

12. Одредот останува без организациони врски

Почев од 12 септември Одредот остана без врски со организираната заднина. Ова беше последица на тешката провала и затворањето на другарите од месните организации и загинувањето на организаторите Стив и Мите. Немавме врска ни со повисоки партиски и воено-политички органи и штабови, ниту со други одреди, никаде.

Се наметна прашањето како да се одржи Одредот без храна, топла облека и здрави обувки? Во околните села веќе беа лоцирани војнички гарнизони, зајакнати со полиција и агенти на државната безбедност. Селаните беа посебно контролирани и не смееја да изнесуваат храна. Значи, бевме "економски" блокирани. Сега на сцена стапија петте борци од Горна Преспа Мустакот, Овчарот, Пиперката, Старејко и Стево. Тие го познаваа теренот, нивните села беа најблиску, иако будно чувани од фашистите. Тие најлесно

и со успех се добираа до сточарите, до домашните, до роднини и пријатели, до сите можни симпатизери. На тој начин доаѓаа до нешто храна и информации, но не беше лесно да се издржуваат седумнаесетмина, здрави и млади загладени организми. Во секој случај нивна е заслугата за одржувањето на Одредот во овој мачен период. Ние подалечните бевме во голема неизвесност не знаевме што станува со нашите семејства и други блиски.

При нашата издршка најмногу ни помогнаа комширите, кои ги користевме во подалечните планински комширишта, можеби намерно оставени од добронамерници да се најдат и за нас! Собиравме и разни есенски шумски плодови. На крајот на септември успеавме еднаш да се поврземе со МК на КПЈ - Битола, преку Демир-Хисар и добивме нешто пари за храна и малку опрема, но врската набргу се прекина и не можевме одново да ја воспоставиме.

Во средината на септември, на Грнчи Рид, бев примен за член на КПЈ. Тогаш разбрав дека во почетокот на истиот месец и Овчарот бил примен за член на КПЈ, значи додека бевме во Болиска Корија, каде што авионот го истресе својот товар од бомби. Во овој период, слегувајќи на неколку пати со него кон село Златари, дж ке имав прилика да се запознаам со неговиот брат, а потоа и со неговиот татко. Првиот, како сточар, ни даваше млеко, а вториот зеленчукови и овошни плодови.

Во текот на октомври, Свештарот, порано прележан како болесник од ТБЦ, беше мошне изнемоштен и заслабнат, па постоеше опасност сосем да се упропасти. Затоа, на партиски состанок одлучивме да го упатиме преку граница во Долма Преспа, на опоравок и заднинска илегална работа, при што да подготвува терен и за евентуално префрлање таму на целиот Одред. Тој не сакаше да се дели од Одредот во овие критични мигови, но се покори на партиската одлука и дисциплина, па со посебен курир беше префрлен кон село Курбиново. Пред заминување ни советуваше живата сила на Одредот да ја чуваме по секоја цена, како зеницата на окото. И ја чувавме колку што можевме. Пак настанаа соодветни измени во Штабот на Одредот. Панде Мустакот зеде да ја врши должноста на политички комесар на Одредот, а јас станав негов заменик. На тој начин станавме уште поблиски и со Овчарот, зашто не само што бевме во истиот Одред, туку бевме во иста партиска ќелија и чле-

нови на Штабот на одредот, на така функционално поврзани бевме поначесто заедно одколку порано.

13. Митинг во село Сопотско

При вториот обид во октомври да се поврземе со МК КПЈ-Битола, преку Демир-Хисар, како и со партизанските одреди во Битолско и Крушевско, немавме успех. Но, од сигурен извор дознавме дека Крушевскиот партизански одред "Питу Гули", иако бил во иста состојба како нас, вршел самоницијативни акции по селата, при што и револуционерно влијаел врз населението, а на тој начин се снабдувал и со храна. Решивме и ние да извршиме ваква акција. На destino дена пред крајот на октомври, разбравме дека војската од селата е повлечена во градските гарнизони и попладне влеговме во село Сопотско, недалеку од Ресен. Одржавме митинг и собравме храна. Во мракот, пред да се повлечеме, бевме нападнати од бугарската војска која дојде од Ресен. Во борбата загина борецот Жорж на улица во селото. Останатите се повлекохме во три групи. Една кон село Смилево, втора кон село Кривени и трета преку граница кон село Подмочани. Така во групи делувавме извесно време, додека сврши собраната храна.

14. Префрлање на Одредот преку граница

Во ноември бројот на борците во Одредот осетно се намали, поради неможноста истиот да се одржи како целина во текот на зимата. Двајца борци беа упатени кон Битола, потоа уште двајца кон Демир-Хисар. Еден беше тешко ранет и стрелан јавно од Италијанците во Подмочани, а друг фатен од Бугарите. Овчарот со Пиперката и Старејко остана во земуница на Бигла. Кон нив подоцна се приклучи и Стево. Пред крајот на декември Овчарот и Пиперката се снабдуваат со нешто храна во Демир-Хисар, а потоа четворицата се префрлаат преку граница и кај село Покрвеник се среќаваат со порано префрлената група и со Свештарот. Сега Одредот брои десет борци (политкомесарот и неговиот заменик, командантот и тројцата десетари и уште четворица борци).

Во почетокот на 1943 година ова јадро на Одредот се префрла преку село Коњско во македонските села на Албанија, на западното крајбрежје на Преспанското Езеро. Тука се задржува во јануари и февруари, а во

март се враќа кон село Покрвеник, каде се фузира со Битолскиот партизански одред "Јане Сандански" во единствен Битолско-преспански партизански одред "Даме Груев", кога е поставено ново раководство, на чело со Свештарот и Строгов, па Одредот заминува и два месеци дејствува во костурско-леринскиот крај.

С о д р ж и н а:

Стр.

Кажувања за револуционерниот лик на Наум Веслиевски-Овчарот и за активноста на Битолско-преспанскиот партизански одред "Даме Груев".....	1
1. Воведни белешки.....	1
2. Моето запознавање со Овчарот.....	1
3. Формирање на одредот "Даме Груев".....	3
4. Првата акција на одредот "Даме Груев".....	5
5. Овчарот стана командант на Одредот.....	7
6. Кажанска операција.....	8
7. Злокобна неколна заседа.....	11
8. Пробив на Одредот низ бугарска блокада.....	13
9. Одредот одново се префрла на Бигла.....	18
10. Бугарите употребија авион бомбардер.....	20
11. Загинувањето на Стив и Мите.....	21
12. Одредот останува без организациони врски.....	21
13. Митинг во село Сопотско.....	23
14. Префрлање на Одредот преку граница.....	23
Содржина.....	24